

HUDUD IMIJI IMIJELOGIYANING BIR TURI SIFATIDA

Qahhorova O'g'iloy Norchayevna*O'zbekiston jurnalistika va ommaviy**kommunikatsiyalar universiteti mustaqil tadqiqotchisi*

Anotatsiya: *Hudud imijining mohiyati, uning shakllanish omillari hamda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, hudud imiji imijelogiyaning muhimyo 'nalishi sifatida ko'rib chiqilib, uning turizm, investitsiya jalb etish va hudud brendingidagi o'rni yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *Hudud imiji, imijelogiya, brending, ijtimoiy rivojlanish, investitsiya, turizm, kommunikatsiya, marketing.*

KIRISH

Zamonaviy globallashuv sharoitida hududlar o'rtasidagi raqobat tobora kuch hayib bormoqda. Bu jarayonda hududning ijobiy imijini shakllantirish muhim strategik vazifa hisoblanadi. Imijelogiya fanining rivojlanishi bilan hudud imiji alohida tadqiqot ob'ektiga aylangan. Hudud imiji nafaqat tashqi auditoriyaga ta'sir ko'rsatadi, balki ichki aholi ongida ham ijobiy tasavvurlarni shakllantiradi. Shu bois, hudud imijini yaratish va boshqarish masalasi dolzarb hisoblanadi. Hozirgi globallashuv davrida hududlar o'rtasidagi raqobat keskin tus olmoqda. Har bir hudud o'zining iqtisodiy imkoniyatlari, madaniy merosi va ijtimoiy barqarorligi orqali ajralib turishga intiladi. Shu jarayonda hudud imiji muhim strategik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Imijelogiya fanining rivojlanishi hududlar haqidagi ijtimoiy tasavvurlarni o'rganishga keng yo'l ochdi. Hudud imiji – bu shunchaki tashqi ko'rinish yoki reklama emas, balki hudud haqida shakllangan umumiy fikr, tasavvur va stereotiplar yig'indisidir. Bu tasavvurlar ichki aholi, investorlar, turistlar va xalqaro hamjamiyat ongida shakllanadi. Shu sababli hudud imijini shakllantirish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi.

Bugungi kunda hududlarning rivojlanishi nafaqat tabiiy resurslar yoki iqtisodiy salohiyat bilan, balki ularning qanday qabul qilinishi – ya'ni imiji bilan ham bevosita bog'liqdir. Axborot oqimlari tezlashgan, global aloqalar kengaygan zamonda har bir hudud o'zini nafaqat ichki, balki xalqaro maydonda ham namoyon etishga intiladi. Shu jarayonda hudud imiji muhim strategik vosita sifatida shakllanib, uning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylanmoqda. Hudud imiji – bu oddiy tasavvur emas, balki turli ijtimoiy guruhlar ongida shakllanadigan murakkab va ko'p qatlamli tushunchadir. U iqtisodiy ko'rsatkichlar, madaniy qadriyatlar, tarixiy meros, siyosiy barqarorlik hamda axborot maydonidagi tasvirlar orqali shakllanadi. Ayniqsa, zamonaviy kommunikatsiya vositalari hudud imijini tezkor ravishda yaratish va tarqatish imkonini bermoqda. Imijelogiya fani doirasida hudud imijini o'rganish uning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tahlil qilishni talab etadi. Chunki hudud imiji

faqatgina tashqi auditoriyaga yo‘naltirilgan vosita emas, balki ichki ijtimoiy muhitga ham ta‘sir ko‘rsatadi. Aholining o‘z hududiga bo‘lgan munosabati, faxr hissi va ijtimoiy faolligi ham aynan imij bilan chambarchas bog‘liq. Shu nuqtai nazardan, hudud imijini shakllantirish, uni boshqarish va rivojlantirish masalasi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada hudud imijining mohiyati, uning shakllanish omillari va rivojlanishdagi o‘rni batafsil yoritiladi.

ASOSIY QISM

Hudud imiji – bu muayyan geografik hudud haqida shakllangan umumiy tasavvur, fikr va stereotiplar majmuasidir. U bir qator omillar asosida shakllanadi:

➤ **Birinchidan**, iqtisodiy omillar muhim rol o‘ynaydi. Hududning iqtisodiy rivojlanganligi, infratuzilmasi va investitsiya imkoniyatlari uning ijobiy imijini belgilaydi. Rivojlangan hududlar ko‘proq investorlar va sayyohlarni jalb qiladi.

➤ **Ikkinchidan**, madaniy va tarixiy omillar hudud imijining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. Tarixiy obidalar, milliy an‘analari va madaniy meros hududning o‘ziga xosligini ta‘minlaydi. Bu esa turizm rivojiga xizmat qiladi.

➤ **Uchinchidan**, ijtimoiy omillar, ya‘ni aholining turmush darajasi, ta‘lim sifati va xavfsizlik darajasi ham muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy barqarorlik yuqori bo‘lgan hududlar ijobiy imijga ega bo‘ladi.

➤ **To‘rtinchidan**, axborot-kommunikatsiya vositalari orqali hudud imiji shakllantiriladi. Ommaviy axborot vositalari, internet va ijtimoiy tarmoqlar hudud haqidagi tasavvurlarni keng auditoriyaga yetkazadi.

Hudud imiji imijologiyaning alohida turi sifatida hududiy marketing va branding bilan chambarchas bog‘liq. Hudud branding orqali ma‘lum bir hududning noyob xususiyatlari targ‘ib qilinadi va uning raqobatbardoshligi oshiriladi. Masalan, turizm salohiyati yuqori bo‘lgan hududlar o‘z imijini sayyohlar uchun jozibador qilib shakllantiradi. Shuningdek, hudud imiji davlat siyosatining muhim elementi hisoblanadi. U orqali xalqaro maydonda hududning nufuzi oshiriladi. Ijobiy imij esa investitsiyalar oqimini ko‘paytiradi va iqtisodiy o‘sishga xizmat qiladi. Hudud imiji murakkab ijtimoiy-psixologik hodisa bo‘lib, u turli omillar ta‘sirida shakllanadi va doimiy ravishda rivojlanib boradi. Eng avvalo, hudud imijining shakllanishida iqtisodiy barqarorlik muhim o‘rin tutadi. Agar hududda sanoat rivojlangan, ish o‘rinlari ko‘p va infratuzilma yaxshi tashkil etilgan bo‘lsa, bu holat avtomatik tarzda ijobiy imijni yuzaga keltiradi. Chunki iqtisodiy rivojlanish hududga bo‘lgan ishonchni oshiradi va uni jozibador qiladi. Bundan tashqari, hudud imijining shakllanishida madaniy va tarixiy meros alohida ahamiyatga ega. Har bir hudud o‘ziga xos tarixiy yodgorliklari, urf-odatlar va an‘analari bilan ajralib turadi. Aynan shu jihatlar hududning betakrorligini ta‘minlaydi. Masalan, qadimiy obidalar yoki milliy festivallar hududni sayyohlar uchun jozibador qiladi va uning imijini mustahkamlaydi.

Hudud imijining yana bir muhim omili – bu ijtimoiy muhitdir. Aholining turmush darajasi, ta‘lim sifati, tibbiy xizmatlar va xavfsizlik darajasi hudud haqida

shakllanadigan fikrga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Agar hududda ijtimoiy barqarorlik ta'minlangan bo'lsa, bu uning ijobiy imijini mustahkamlaydi. Zamonaviy sharoitda axborot texnologiyalari hudud imijini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari orqali hudud haqidagi ma'lumotlar keng tarqaladi. Shu sababli, hudud imijini boshqarishda raqamli marketing va kommunikatsiya strategiyalaridan samarali foydalanish zarur. Ijobiy kontent yaratish, hududning kuchli tomonlarini targ'ib qilish va auditoriya bilan faol muloqot qilish imijni shakllantirishning asosiy usullaridan biridir. Hudud imijini shakllantirishda hududiy branding alohida o'rin tutadi. Branding orqali hududning o'ziga xosligi aniqlanadi va u maqsadli auditoriyaga yetkaziladi. Bu jarayonda hududning logotipi, shiori, vizual identifikatsiyasi va umumiy konsepsiyasi ishlab chiqiladi. To'g'ri tashkil etilgan branding hududning raqobatbardoshligini oshiradi va uni boshqa hududlardan ajratib turadi. Shu bilan birga, hudud imiji davlat siyosati bilan ham uzviy bog'liq. Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar, investitsiya dasturlari va infratuzilma loyihalari hudud imijiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, ochiq va shaffof boshqaruv tizimi hududga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi. Yana bir muhim jihat – bu ichki imij, ya'ni hudud aholisi o'z hududi haqida qanday fikrda ekanligi. Agar aholi o'z hududidan faxrlansa va uni rivojlantirishga hissa qo'shsa, bu tashqi imijga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun hudud imijini shakllantirishda aholining faolligini oshirish muhim vazifalardan biridir. Hudud imiji murakkab tizimli tushuncha bo'lib, u bir vaqtning o'zida bir nechta darajalarda shakllanadi va faoliyat yuritadi. Eng avvalo, hudud imijini shakllantiruvchi omillarni ichki va tashqi omillarga ajratish mumkin. Ichki omillar qatoriga hududning iqtisodiy rivojlanish darajasi, infratuzilma holati, aholi turmush sifati va ijtimoiy muhit kiradi [1]. Tashqi omillar esa hudud haqida tarqatilayotgan axborot, xalqaro aloqalar, media obraz va tashqi auditoriyaning qabul qilish darajasi bilan bog'liq. Hudud imijining asosiy tarkibiy qismlaridan biri – bu iqtisodiy imijdir. Hududda ishlab chiqarish hajmi, biznes yuritish uchun yaratilgan sharoitlar, logistika imkoniyatlari va investitsion muhit darajasi ijobiy baholansa, bu hudud investorlar uchun jozibador hisoblanadi. Ayniqsa, zamonaviy iqtisodiyotda hududlar o'rtasida investitsiya jalb qilish uchun raqobat kuchaygan bir paytda, ijobiy iqtisodiy imij muhim ustunlikka aylanadi. Bunda nafaqat real iqtisodiy ko'rsatkichlar, balki ularning qanday taqdim etilishi ham katta rol o'ynaydi. Hudud imijining yana bir muhim yo'nalishi – bu ijtimoiy imijdir. Aholining yashash sharoiti, bandlik darajasi, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimining rivojlanganligi hudud haqida shakllanadigan umumiy tasavvurga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Ijtimoiy barqarorlik mavjud bo'lgan hududlar odatda ishonchli va xavfsiz hudud sifatida qabul qilinadi. Bu esa nafaqat investorlar, balki turistlar uchun ham muhim omil hisoblanadi.

Madaniy imij ham hududni boshqa hududlardan ajratib turuvchi asosiy elementlardan biridir. Har bir hududning o'ziga xos madaniy merosi, milliy qadriyatlar va an'analari mavjud bo'lib, ular hududning noyobligini ta'minlaydi. Madaniy

tadbirlar, festivallar, tarixiy obidalar va san'at namunalari hududning ijobiy imijini mustahkamlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Shu bilan birga, madaniy imij turizm rivojlanishining asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy sharoitda hudud imijini shakllantirishda kommunikatsiya strategiyalari alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari orqali hudud haqida ijobiy yoki salbiy tasavvurlar tezda keng auditoriyaga yetib boradi. Shu sababli, hudud imijini boshqarishda axborot siyosatini to'g'ri yo'lga qo'yish zarur. Rasmiy veb-saytlar, turistik platformalar, reklama kampaniyalari va PR faoliyatlari orqali hududning ijobiy jihatlari targ'ib qilinadi. Hudud imijini shakllantirish jarayonida branding texnologiyalaridan foydalanish samarali natija beradi. Hudud brendi bu – hududning o'ziga xos xususiyatlarini ifodalovchi yagona konsepsiya bo'lib, u orqali hududning tanilish darajasi oshiriladi. Brend yaratishda hududning tarixiy, iqtisodiy va madaniy ustunliklari asos qilib olinadi. Masalan, ayrim hududlar turizm markazi sifatida, boshqalari esa sanoat yoki innovatsion markaz sifatida taniladi.

Bundan tashqari, hudud imiji dinamik xarakterga ega bo'lib, u vaqt o'tishi bilan o'zgarib boradi. Yangi loyihalar, islohotlar va infratuzilma rivoji hudud imijiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Aksincha, ekologik muammolar, ijtimoiy tanglik yoki salbiy axborotlar hudud imijining pasayishiga olib keladi. Shu bois hudud imijini doimiy monitoring qilish va uni takomillashtirib borish zarur. Yana bir muhim jihat shundaki, hudud imiji faqat tashqi auditoriya uchun emas, balki ichki auditoriya uchun ham muhimdir. Aholining o'z hududiga bo'lgan munosabati, uning rivojiga qo'shayotgan hissasi va ijtimoiy faolligi hudud imijining barqarorligini ta'minlaydi. Agar aholi o'z hududini ijobiy baholasa, bu tashqi imijga ham ijobiy ta'sir qiladi. Shu bilan birga, hudud imijini shakllantirishda kompleks yondashuv zarur. Ya'ni iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy siyosat, madaniy faoliyat va axborot kommunikatsiyalari o'zaro uyg'un holda olib borilishi kerak. Faqat shu holatda hududning barqaror va ijobiy imijini yaratish mumkin bo'ladi. To'g'ri shakllantirilgan hudud imiji investitsiyalarni jalb etish, turizmni rivojlantirish va hududning umumiy nufuzini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli, hudud imijini yaratish va boshqarish masalasiga kompleks yondashuv zarur. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, hudud imiji zamonaviy rivojlanish sharoitida strategik ahamiyatga ega bo'lgan murakkab tizimdir. U faqat tashqi ko'rinish yoki reklama mahsuli emas, balki iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va axborot omillarining uyg'unlashuvi natijasida shakllanadi [2]. Hudud imiji qanchalik puxta va asosli shakllantirilsa, uning raqobatbardoshligi shunchalik yuqori bo'ladi. Shu bilan birga, hudud imijini shakllantirish jarayoni uzluksiz bo'lishi kerak. Bir martalik targ'ibot yoki qisqa muddatli loyihalar barqaror natija bermaydi.

Aksincha, uzoq muddatli strategiya asosida olib borilgan tizimli ishlar hudud imijining mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Bu jarayonda davlat organlari, xususi sektor va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Kelajakda hudud imijini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar, xususan raqamli

texnologiyalar, sun'iy intellekt asosidagi marketing vositalari va global kommunikatsiya platformalaridan foydalanish zarur bo'ladi. Bu esa hududlarning xalqaro maydondagi nufuzini oshirish va ularning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, hudud imiji imijologiyaning muhim yo'nalishi bo'lib, u hududning rivojlanishida katta rol o'ynaydi. Hudud imijini shakllantirishda iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va kommunikativ omillar muhim ahamiyatga ega. Hudud imiji – bu nafaqat hududning bugungi holatini aks ettiruvchi ko'rsatkich, balki uning kelajakdagi rivojlanish yo'nalishini belgilovchi muhim strategik omildir [3]. Uni to'g'ri shakllantirish va boshqarish orqali hududlar iqtisodiy o'sishga erishishi, investitsiyalarni jalb qilishi va global maydonda o'z o'rnini mustahkamlashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Kotler, F. "Marketing Places". – New York, 2002.
- 2.Anholt, S. "Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions". – London, 2007.
- 3.Moiseeva, N.K. Imijologiya asoslari. – Moskva, 2010.